

Kapitāla daļas uzcenojuma izmantošana 3/46/21

Juriste, PwC Legal
Karīna Daugaviete

Daļas uzcenojums (*share premium*) ir maksājums papildus daļas nominālvērtībai, ko neieskaita sabiedrības pamatkapitālā. Nominālvērtība reti atspoguļo daļas patieso vērtību, tādēļ daļas uzcenojums palīdz sabiedrībai gan noteikt taisnīgu samaksu par savām kapitāla daļām, gan atspoguļot to patieso vērtību dažādos ar tām saistītos darījumos.

Kādos gadījumos var noteikt daļas uzcenojumu (DU)?

DU lielākoties izmanto darījumos, kas saistīti ar ieguldījumu veikšanu uzņēmumos.

Saskaņā ar **Komerclikuma (KL) 155. panta** otro daļu sabiedrības pamatkapitāla palielināšanas noteikumi var paredzēt, ka dalībniekam papildus daļas nominālvērtībai jāapmaksā arī DU. Lai gan KL atsaucas uz DU tikai pamatkapitāla palielināšanas gadījumā, to var noteikt arī citos gadījumos.

Piemēram, DU var noteikt arī sabiedrības dibināšanas gadījumā. Tas ir iespējams, pateicoties **KL 143. panta** noteikumiem par dibināšanas līguma (lēmuma) saturu. Papildus dibināšanas līgumā obligāti iekļaujamajiem nosacījumiem saskaņā ar šī panta pirmās daļas 12. punktu dibināšanas līgumā var paredzēt citus noteikumus, ko dibinātāji uzskata par būtiskiem un kas nav pretrunā ar likumu. Tā kā KL neaizliedz noteikt DU sabiedrības dibināšanas gadījumā, tas ir atļauts.

Jāuzsver, ka DU var arī izmantot, veicot mantisku ieguldījumu pamatkapitālā gan sabiedrības dibināšanas, gan pamatkapitāla palielināšanas gadījumos. Nereti pamatkapitālā tiek ieguldīti priekšmeti, kam ir liela vērtība, piemēram, nekustamais īpašums, prasījuma tiesības, kapitalizējot parādu, citu sabiedrību kapitāla daļas. Ieguldījuma priekšmeta vērtība tiek atspoguļota mantiskā ieguldījuma vērtējumā, kas ir obligāts dokuments, lai veiktu mantisko ieguldījumu. Lai arī sabiedrības pamatkapitālā var ieguldīt mazāku vērtību, nekā noteikts vērtējumā, praksē šāda pieeja ne vienmēr ir piemērota konkrētajam gadījumam. Tas pamatojams ar to, ka, sabiedrības pamatkapitālā ieguldot tikai daļu no priekšmeta vērtības, šis priekšmets pāriet sabiedrības īpašumā tikai nepilnā apmērā. Piemēram, tas būtu attiecināms uz gadījumiem, kur ieguldīts tiek nekustamais īpašums.

Atsevišķos gadījumos uzņēmums vēlas piesaistīt papildu finansējumu, taču nevēlas, lai investīcijas rezultātā investors pārņemtu kontroli. DU var palīdzēt saglabāt sabiedrības dalībnieku struktūras un kontroles līdzsvaru.

Tādējādi, nosakot DU dažādos gadījumos, ir iespējams iegūt papildu finansējumu uzņēmumam bez būtiskām izmaiņām pamatkapitālā vai tā sadalījumā starp dalībniekiem.

Kas jāņem vērā, nosakot daļas uzcenojumu?

DU ir efektīvs papildu finansējuma ieviešanas veids, saglabājot un kontrolējot pamatkapitāla proporcionalitāti. Tomēr, izvērtējot DU noteikšanas iespēju, jāņem vērā pāris apsvērumi.

Pirmkārt, iemaksāto DU dalībnieks nevarēs saņemt atpakaļ tam veicamo izmaksu veidā, jo KL ierobežo

gadījumus, kad dalībnieks var saņemt izmaksas. Attiecīgi, kamēr uzņēmuma grāmatvedībā ir DU, ar šo pozīciju saistītās izmaksas būtu iespējams izdarīt tikai uzņēmuma likvidācijas gadījumā, dalībniekam saņemot likvidācijas kvotu. DU izmaksas nevarēs veikt arī pamatkapitāla samazināšanas gadījumā.

Otrkārt, jāizpēta un jāņem vērā nosacījumi attiecībā uz DU iegrāmatošanu. Šajā sakarā VID ir sniedzis uzziņu par DU atspoguļošanu bilances posteņos.

Nobeigumā jāmin, ka šajā rakstā nav uzskaitīti visi ar DU saistītie gadījumi un nianšes. Ja Jums rodas jautājumi vai interese par DU izmantošanas iespējām, [ZAB PricewaterhouseCoopers Legal SIA juristu komanda](#) priecāsies atbildēt un sniegt Jums nepieciešamo juridisko palīdzību.